

Vers. Deinde constat in his.

- 28 Ex scientia, & taciturnitate non inducitur consensus ad ea, quæ grave generant tacenti prejudicium, l. *Inquit* 4. de servit. *urban.* *præd.* l. *Cajus* 39. de pignor. *action.* l. 23. *tit.* 34. p. 7. *Tusch.* *lit.* T, *concl.* 3. à princip. *Gonzal.* *ad reg.* 8. *Cancell.* *gloss.* 8. à numero 5. *Surd.* *decis.* 302. num. 3. *Gratian.* *diseptat.* cap. 38. num. 20. & 21. *Sanch.* *de matrimon.* lib. 1. *disp.* 5. num. 4. *Fachin.* *controvers.* lib. 8. cap. 64. *vers.* *Tertius* est, *Merlin.* *de pignor.* lib. 4. *quest.* 109. num. 54. *Angel.* *de acquir.* *possess.* *quaest.* 3. arr. 5. num. 17. *Barbosa* latè *axiom.* 217. num. 3. *Menoch.* *de presumpt.* lib. 6. *presumpt.* lib. 3. *presumpt.* 42. num. 10. & 24. & lib. 6. *pres.* 99. per totum.
- 29 Cui accedit, quod tacens non videtur contumescere, quoties ex actu, qui geritur proprium minimè jus iudei cognoscit, l. *Sicut* 8. *S.* Non videtur, f. quib. mod. pign. vel hypoth. solvit. Merlin. cum pluribus sup. numero 51. Unde cùm Episcopus in casu dicti capituli *Super eo*, non ignoraret ex institutione delegati nulla propter defectum potestatis, sibi non admitti facultatem ejusdem Benefici conferendi, non quia tacuit, consensisse intelligitur.

Vers. *Huic rationi & alia,*

- 30 Ita verum est, quod sententia nulla ex defectu jurisdictionis non convalescit, omissa appellatione, ut de tali nullitate liceat opponere, etiam post tempus ad agendum de illa regulariter lege præscriptum. Azevedus haud paucis laudatis in l. 2. num. 26. *tit.* 17. lib. 4. *Recopil.* *Barbosa* *collect.* *Clem.* *unic.* *de sequestr.* *possess.* & *fus.* *Scacc.* *de appellat.* q. 19. *remed.* 1. num. 59. *Guazzin.* *de defens.* *reor.* *defens.* 36. cap. 20. num. 2. *vers.* *Et de nullitate.*

Vers. *Huic verò conclusioni.*

- 31 Taciturnitas pro consensu habetur in favorabilibus causis, ut Ecclesiæ, libertatis, pupilli, fisci, & multò magis Religionis, argumento legis *Saint persona* 13. in fin. de religios. & sumpt. funer. *Tusch.* *sup.* de *concl.* 3. à num. 18. *Alfar.* de *offic.* *Fiscal.* *gloss.* 18. num. 29. & 30. *Merlin.* d. q. 109. num. 60. cum seqq. *Barbosa* *axiom.* 217. num. 5. *Menoch.* d. *pres.* 99. à num. 29.

Vers. *Tertiò, quia qui potest.*

- 32 Qui prohibere potest, si præsens taceat consentire præsumitur: quod probat, & pluribus illustrat exemplis Menoch. lib. 6. *pres.* 99. num. 15. ac observant plures apud Barbosam dict. *axiom.* 217. in fin.

Ibi: *Quod si institutio facta sit.*

- 33 Si Episcopus bona fide putans Beneficium jure conferre posse, ut si devolutum absque patrociu[m] assentu illud contulerit, patrono intra legitimum tempus conquerenter collatio irrita efficietur. Vivian. *prax.* *jurispatron.* lib. 12. cap. 6. à num. 13.

Tandem post diffusam disceptationem D. Covarru, adversus communem, de qua num. 24. tenet, clausulam *Appellatione remota*, obstat nedum litigantibus, sed etiam tertio, cui vel ignaro litis sententia nocet, nisi aliqua speciali ratione appellandi facultas denegetur litigantibus. Sic cùm Cardinali causa delegatur, appellatione prohibita, nec tertio licebit provocare, qui recte pronunciasset præsumitur, l. 1. *vers.* *Creditur enim Princeps, de offic.* *Præfecti Prætor.* Faciunt tradita per Barbosam. clausul. 9. num. 15. *vers.* *Restringe tamen.* Idem juris erit si natura causa celeritatem desideret, iuxta legem quisquis, C. quor. appellat, non recip. l. fin. C. de edit. *Divi Adr.* toll. Rursus si ob litigantium morofam calumniam, aliam eam cauam ea inferatur clausula, tertius beneficio provocationis non carebit, ne ex alieno facto gravamen subeat, c. *Non debet 22. de reg. jur.* in 6. ubi *Barbosa* in *collect.* de quo latè cum D. Covarru. *Variar.* lib. 2. cap. 8. & num. 6. *jura & Interpretes* recensentur. Illud liber obiter repeteret, quod prohibitio appellationis utrique litiganti communis est, quamquam unius odio adhibetur: *prædicti dicit.* lib. 2. cap. 12. num. 36.

Extra hoc casus, ac similes, qui præ se ferunt specialitatis rationem, controversiae locus relinquitur, an præfata, clausula tertium provocantem excludat? In affirmativam pergit noster *Præses* ex adductis per ipsum fundamentis: at pro negativa faciunt ultima verba dicti capituli *Super eo*, ibi: *Quia non illis, sed patribus, inter quas causa commissa est, appellationis remedium est sublatum.* Præterea cum appellationis remoto in odiosis numerari debat, utpote que defensionis auferat facultatem, eam restringi oportet, prout eam restringunt plures apud Barbosam, clausul. 9. num. 15. & *Salgad.* *de regia protect.* part. 3. cap. 6. ex num. 74. *Lancellot.* *de atten.* cap. 12. limit. 5. num. 39. qui eam ad frivolum, & inutili provocationem duntaxat referunt, nec legitime provocantibus obest, ut illis videtur.

Tandem cùm non appareat de causa rationabili ad impediendam litigantibus provocationem, præsumenda erit clausula, *Appellatione remota*, denotariorum stylo (si *Lancellotto* sup. num. 40. credimus, vel supplicantis molestis precibus adjecta; solent enim Principes importunitate vexati deneganda concedere, l. 1. C. de *petition.* *sublat.* lib. 10. cap. ult. de *re script.* in 6. *Gregor.* Lop. in l. 29. *gloss.* 3. *tit.* 18. p. 3. quamobrem coartari debet præfata clausula, ne tertium appellare cupientem rejiciat, ut communiter placet.

Ex quibus ad prædictum infertur, quod quicquid de jure sit, judex tenebitur, non obstante præfata clausula, deferre tertii appellationi, cùm propter communis sententiae autoritatem, & rationes pro eadem perpenas in dubio versemur, in quo appellatio decet admitti. *Scacc.* *de appellat.* *quaest.* 17. num. ubi alii, & ampliat num. 64. etiam si appellatio regulariter sit verita, cùm propter circumstantias ambigitur. *Guaz.* *de defens.* *reor.* *defens.* 36. cap. 3. num. 3. *Salgad.* *sup.* *part.* 1. cap. 2. §. 3. num. 31. qui plurimos cumularat.

38 Quibus addendum quoad intellectum di-
ci capitis *Super eo*, quod delegatus modum mandati excusat, & quoad excessum clausula, *Appellatione remota*, non obstat provocanti, etiam qui litigat, quia intelligitur intra commissionis limites. Sic à mero exequitore, si excedat, provocatur, et si alias appellare non licet ab illo, l. *Ab exequitore* 4. ubi notatur, ff. *de appellat.*

Ad Num. 6.

39 Res litigiosa efficitur, si actione reali petatur de dominio, vel quasi, utili, seu directo, agendo per solam rei citationem: quod si actione personali, velut ex emplo ad ipsam rem agitur, litis contestatione opus erit, ut vitium litigiosi ipsa contrahat. *Gregor.* Lop. in l. 1. 13. *gloss.* 1. & 2. *tit.* 7. part. 3. *Trentacinq.* *fusæ variar.* lib. 2. *tit.* de *judic.* *resol.* 17. numero 49. & 51. *Carleval.* *de judic.* tom. 1. *disp.* 2. num. 933. & tom. 2. *disp.* 11. num. 2. *Pichard.* *manudict.* ad *prax.* *parte* 2. §. 2. *su-*
mero 8. & 9. *Amat.* *variar.* *resol.* 45. num. 17. *Cur.* *Philip.* *part.* 2. §. 9. numero 10. *Citatio-*
nem *empotoris* posidentis *præmittendam* sen-
tientia *Cancer.* num. 25. *Carleval.* d. *disp.* 2.
numero 934. *Amat.* cum pluribus num. 16. Si
empor sit clericus, ad eius forum exequitio
debet remitti. *Carlev.* d. *disp.* 11. num. 2.

Vers. *Sed & generaliter.*

Quævis res litigiosa non fiat, si de ea in judicio controvenerit, alienatio subsistit, ac venditore superato, exequitio competit in emporum, qui litis pendentiam non ignoravit, de quo latè *Merlin.* lib. 1. *quest.* 18. per totum. *Trentacinq.* d. *resol.* 17. num. 54. *vers.* *Prima est*, alioqui revocatoria agendum, ut idem cum aliis docent.

Vers. *Imò ex hac opinione.*

40 Expressa modò observatione infertur, quod si venditor ab emporie conventus, ut rem tradat, post citationem, antequam item contestetur, ipsam alienet, et si nondum uerit litigiosa; tamen supremo venditore. exequitio fit adversus tertium possessorem, qui litis conscientia rem acquisivit, quia alienatio in fraudem judicij celebratur. Quod si possessor ignorabat item, revocatoria utendum. *Gregor.* Lop. in d. l. 13. *gloss.* 3. ad fin. *Trentacinq.* num. 52. *Merlin.* & *Cur.* *Phil.* ubi proxi-
nem, *Palador.* *quotidian.* lib. 2. cap. fin. part.
4. §. 5. num. 14. *Villalob.* *Ærar.* *commun.* *opin.*
lit. A, num. 142. *Pichard.* d. §. 2. numero 10. *Carleval.* d. *disp.* 11. num. 2.

Vers. *Sed si actione personali actum sit.*

41 Adde *Gregor.* Lop. ubi proximè, & *Merlin.* d. *disp.* 18. per totum, ubi latè disputat, num actione personali res fiat litigiosa. *Scacc.* *sup.* q. 17. limit. 6. memb. 4. num. 94. *vers.* *Sublimita declarando*, ubi quod agitur revocatoria. *Paz* tom. 1. p. 4. cap. 1. num. 50.

Vers. *Hinc etenim deducitur.*

Constat per hypothecariam actionem in judicio deductam non fieri rem obligatam litigiosam, nec alienari possit, ut notatur num. 40. at si pendente lite, debitor hypothecam in alium transferat, & succumbat, exequitioni sententia

tia tradetur contra possessorem, l. 14. in fine tit. 13. part. 5. Trentacinq. d. resol. 17. num. 52. ubi alii, Carleval. ubi proximè, qui litigiosi vitium intervenire opinatur. Quod limitatur si res distrahitur, ut aliis creditoribus satisfiat, & constet de numeratione pretii; tunc enim empator vexari nequibit ullo modo. Greg. Lop. in d. l. 14. gloss. ult. Amar. variar. resol. 94. concl. 18. ubi de pignore judiciali.

Vers. Illud verò libenter addiderim.

46 Tertius possessor, in quem exequatio fiat, quia in fraudu judicii rem conscius litis comparavit; appellare permititur intra tempus, quo posset superatus. Lancell. de attent. part. 2. cap. 12. ampliat. 14. num. 20. Scacc. sup. quest. 17. limit. 6. memb. 4. num. 92. vers. Ampliat. secundo, ubi quod haec appellatio non impedit exequationem, quod displicet, nam si appellatum fuerit infra terminum præscriptum ad provocandum victo à sententia, hæc exequi nequibit adversus tertium, sicut nec contra principalem, quamdiu appellabilis existit, cum adhuc exequibilis non existat, atque ita provocante tertio possessore, impeditur judicati exequio donec secunda instantia terminetur.

Ad Num. 8.

47 Hucusque de tertio, cui ex natura causa res inter alios acta etiam litis ignaro præjudicat: modò agendum de illis, quibus scientibus tantum nocere inter alios lata sententia: his velut ceteris, quorum interest, appellatio permittitur intra decem, seu quinque dies, vel alium legitimum tempus lege præfinitum, à quo sententia notitiam habuerunt, secundum prænotata supra, numero 2. & 6. cum seqq. Scacc. ubi proximè, vers. Declara ulterius, Cancer. d. cap. 16. num. 58.

48 Illud observari oportet, tunc officere sententiam scienti, qui poterat causam assumere, repulso litigante, quando hic nomine proprio causam tuerit. Aliud juris erit, si litiget nomine ejus tertii, ad quem causa defensio principaliter spectabat; tunc siquidem illi tertio res judicata non nocet, et si litem geri non ignoret, nisi ipse mandaverit, aut presens sit in judicio de jure suo per alium disceptari, quia mandasse intelligitur. Salgad. de reg. protet. part. 4. cap. 8. num. 272. Cancer. sup. part. 2. cap. 16. num. 5.

Ibi: Quid autem ubi condemnatus.

49 Præmissum est sup. num. 14. non audiari, qui tertio intendit in eadem causa provocare contra tres conformes sententias, ut præter ibi laudatos tradit Guazz. de defens. reor. defens. 36. cap. 30. in fin. &c defens. 37. cap. 1. per totum. Illa prohibito impedit appellantibus aditum etiam quoad devolutivum effectum. Scaccia sup. d. q. 17. lim. 1. num. 13.

50 Regulariter tertio pro suo interesse appellare conceditur, etiam si principalis prohibetur. Scacc. de quest. 17. limit. 6. memb. 4. num.

num. 47. quod multiplicita limitat ex numero 89. & inter cæteras limitationes hujus meminit, ut scilicet tertius non audiatur post binam sententiam conformem, si ante conclusum in causa tertiae instantiae litis notitiam obtinuit; nam si postea scientiam litis acquisierit, ei non obest quod inter alios astum est, cum nec consenserit, ut de jure suo controverteretur per litigantem, nec tenetur assumere causam in statu, quo existat. Scacc. num. 99. cum seqq. Cancer. num. 94. & 95. Lancell. sup. part. 2. cap. 12. ampliat. 14. numero 22. Trentacinq. variar. libro 2. titul. de appellat. resol. 16. num. 15. & 16. Aliud videtur dicendum in tertio, cui inscio nocet sententia, cum teneatur causam proseguiri in statu, quo est respectu principalis, ut prælaudati sentiunt.

Ibi: His non temere præmissis.

Qui ante tertiam sententiam in præmisso casu, etiam post conclusum in causa agnoscit de jure suo per alium litigari, debet protestari, nec ex ultima sententia sibi præjudicium generetur, alioquin tertio appellans non erit audiendus: cui consentit etiam subditus Scaccia num. 10. in fin. Mihi quidem omissione protestationis sufficiens non videtur, ut tantum præjudicium producat tacenti, ex adnotatis supra, num. 28. maximè cum jam progressum ad ulteriora, conclusione facta, impedit non valeat.

Ad Num. 9.

Quando conseruantur tres sententiae conformes, tradiderunt latè Salgad. de Reg. protet. part. 3. cap. 16. Guazz. de defens. reor. defens. 37. cap. 1. Scacc. d. quest. 17. limit. 1. à num. 20. In dubiis declarandum; non esse sententias conformes, ut appellatio locus fiat, observat Scacc. num. 18. & super declaratione licet appellare. Scacc. num. 49.

Deeisio Clemeotinae 1. de re judic. cavet ne impeditur exequio trium sententiarum conformium, et si nullitate opponatur: ubi Aug. Barbosa in collect. Interpretes ejus congerit, & limitationes recenset. Non tamen tollitur facultas dicendi de nullitate, non retardata exequitione. Scacc. num. 59. & 61. Aliud in appellatio contingit, quæ nec post exequitionem ad effectum devolutivum admittitur, ut prænotatur supra, num. 48. Ratio discriminis in obscurio non est, etenim per appellacionem cognoscitur de justificatione sententiae, que ita præsumitur ex conformitate triplicis decisionis, ut tertia provocatio ut clausula, ac frivola rejiciatur. Scacc. num. 14. vers. Secus est: at cum agitur de nullitate, judex non cognoscit de justitia sententiae, sed de validitate, ac substantialibus judicii requisitis, Scacc. num. 56.

Eadem Pontificia constitutio restringitur, ne procedat quoad tertium qui poterit opponenere nullitate impedire exequionem trium sententiarum. Scacc. d. limitat. 6. memb. 4. num. 66. Anton. Gabr. commun. opinion. tit. de exequi. rei judic. conclus. 1. numero 19. 20. Cancer. variar. part. 2. cap. 16. à numero 85. Mich.

Mich. Grass. tom. 2. comm. opinion. lib. 7. tit. 16. num. 115. vers. Secunda limita, Barbosa collect. d. Clem. num. 3. In quo D. Covar. utitur distinctione, quam præmeritat numero præcedenti de appellations, an scilicet tertius causam ignoraverit agitari, necne, antequam in causa concluderetur. Hoc tamen interest inter appellantem, ac de nullitate opponentem, quod ille omnino excluditur, hic admittitur, sed exequitionem sententiae minimè impedit valedit, quando ante conclusum in causa de lite certiore factum esse constat, ut D. Covar. recte docet, quæ colliguntur ex observatis supra, num. 52.

Ibi: Verum si tertius appellare potuisse.

51 55 Tertius omittens appellatio auxilium sibi competens, non prohibetur de nullitate sententia dicere; nam hæc remedia inter se distinguuntur, nec unum pendet ex sui natura ab altero. Sic apud nos licet quis intra quinque dies non provocet, & ideo amplius non audiatur appellans; tamen usque ad sexaginta nullitatem objicere permititur, l. 2. tit. 17. l. 1. tit. 18. lib. 4. Recop. Inde etiam provenit, ut sublata appellandi facultate, jus dicendi de nullitate non censeatur ademptum. Cancer. variar. part. 3. cap. 18. num. 23. Guazz. de defens. reor. defens. 36. cap. 19. num. 7. Scacc. de appellat. quest. 19. remed. 1. à princ. quod non procedit si nullitas proponatur accessoriæ ad appellacionem, quia si provocatio veteratur, de nullitate eo modo dicere non licet. Cancer. num. 24. Scacc. num. 14. ita ut appellatio non admittatur prohibita, quamvis permisso nullitatibus actioni jungatur: imò potius utraque repelletur, quia principalis, id est appellatio, interdictur, argumento capitis Accessorium, cum vulgatis, de regul. jur. in 6.

56 56 Illud oportet addere, quod si tertius intra tempora appellatio de nullitate agens succubuerit, regredi non vetatur ad provocandum ab eadem sententia; etenim fatalis appellatio non labuntur, dum super nullitate discutitur. Richard. manuduct. ad prax. part. 1. §. 13. num. 3. Paz cum alius tom. 1. part. 1. temp. 12. num. 9.

S U M M A R I U M.

- 1 Citatio eorum, quorum interest, efficit ut ipsa sententia inter alios nocet, quibus alio non noceret: quod limitatur si alio jure generint.
  - 2 Tertius cui sententia inter alios non officit, duplicitate valet exequionem impedit.
  - 3 Tertius intendens exequionem suspendi, debet summarie de jure suo statim docere juxta commune ius: & qualis ad hoc probatio sufficiat, num. 6.
  - 4 Quid de Jure nostro Regio, & num. 6.
  - 5 Tertius se opponens exequioni sententiae, si succubuerit, poterit de jure communis iterum via ordinaria experiri: fecus de jure regio.
  - 7 Appellatio tertii quoad effectum devolutivum an admittitur absque aliqua probatione juris appellantis.
- D. de Faria Covar. Encl.

Ad Num. 1.

Tertius, de quo agitur, bisarium valet exequionem sententiae inter alios pronuntiata evitare, vel interposita appellatio, vel opposita exceptione juris, quod res inter alios acta non permititur. Cancer. num. 56. Scaccia de appellat. quest. 17. limit. 6. memb. 4. num. 69. Et licet videatur huic degendum esse provocationis beneficium, cum sua non intersit retractari sententiam, quæ illi non nocuit, ex traditis supra, cap. 13. num. 2. tamen

O tamen